

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност

„професор“

**област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).
за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ),
Факултет по науки за образованието и изкуствата,
обявен в ДВ бр. 49 от 29.05.2020 г. и на интернет страницата на СУ**

Кандидат: доц. д-р Емилия Хинкова Евгениева

I. Общо описание на представените материали

1. Данни за кандидатурата

Представените по конкурса документи от кандидата съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАДСУ).

За участие в конкурса кандидатът е представил списък от общо 20 файла с документи, които включват:

- публикации – списък на 21 публикации и техните сканирани копия;
- списък на всичките публикации от научната продукция на кандидата;
- списък с цитирания и придружаващите ги докозателствени файлове;
- наукометрични данни;
- CV;
- декларация за съгласие и комплект от документи, които доказват преподавателската натовареност и проектна дейност.

Представените документи са систематизирани и позволяват да се проследи съдържанието им.

2. Данни за кандидата

Професионални и биографични данни за кандидата.

Доц. д-р Емилия Евгениева е преподавател в катедрата по Специална педагогика и логопедия на Софийския университет от 1997 г. Започнала е като хоноруван асистент и през следващата година е назначена за асистент. Докторската дисертация разработва през 1996 година когато е учител в СОУ „Веселин Ханчев“ в София. От 2007 година е избрана за доцент. По справка в „Авторите“ е взела участие в 23 научно-практически проекта, има 43 публикации, член е на редколегията на две списания, има ръководство на 11 защитили докторанта. Ръководител е на две магистърски програми: „Специална педагогика за завършили други педагогически специалности“ и „Ерготерапия за деца и възрастни с нарушения“.

Води лекции в бакалавърска, магистърска и докторска програма по специална педагогика.

3. Обща характеристика на научните трудове и постижения на кандидата

Представените за рецензиране научни трудове са 21, от които 1 монография, 2 статии в реферирани и индексирани издания, 15 статии в нереферирани и индексирани издания, 3 глави в колективни монографии. В списъка от публикации по конкурса са представени и 4 рецензии на книги и монографии, които са публикувани в периодика и 3 представяния на нови книги.

Проблемните области, в които прави своите публикации доц. д-р Евгениева, са свързани с актуалните проблеми на обучението на хора с увреждания и подготовката на педагогически специалисти.

Подготовката на педагогически специалисти е анализирано от различна гледна точка. Например, в някои от проведените изследвания се взема под внимание мнението на студентите от педагогическите специалности по определени проблеми на процесите в образователната система, например в монографията „Приобщаващото образование – парадокси и иновации“ (2020 г.) и „Basic training and professional qualifications of teachers in Bulgaria and Turkey: a comparative study“, (2012 г.). В други се прави анализ на самия процес на

подготовка на студентите от тези специалности и се прави оценка на очакванията за бъдещата им реализация – „Практическата подготовка на студентите от направление „Педагогика“ (2008 г.)

Проблемите, свързани с образованието на хора с увреждания, основно се разглеждат от позицията на езиковото им развитие и обучение. Разглеждат се проблеми свързани с езиковата среда, редуцията на учебното съдържание по български език, структурните характеристики на езика и техният потенциал при корекцията на проблемите в развитието на учениците със специални образователни потребности, междупредметните връзки и ролята на разнообразните педагогически инструменти за стимулиране на процеса на интегриране на различните в общообразователното училище и обществото.

В представената монография се проследява тенденцията на получените резултати от изследвания, проведени в последните две десетилетия, което е интересен подход и дава възможност да се анализира не само фактологията на процесите, а и да се проследи и развитието на изследователската идея. В останалата продукция тенденцията е същата, например, в няколко публикации темата за приказката се проследява както от гледна точка на процеса, но също така и от гледна точка на терапевтичната работа. Приказката е предмет на анализ и при проблемите на четенето с разбиране в колективната монография по тази тема. Прави впечатление и темата, свързана с профила и ефективността от работата на учителя. Тя е разгледана спрямо способността му да структурира учебното пространство, да редуцира учебно съдържание, да оценява развитие чрез изготвяне на индивидуални характеристики, да регламентира езиковата среда на учениците. Тези детайли могат да се наблюдават и в анализа на практическата подготовка на учителя.

Монографията „Приобщаващото образование - парадокси и иновации“ поставя темата спрямо няколко основни линии в развитието на процесите в системата на образование по йерархия: децентрализация, интеграция, дигитализация, приобщаване и личностно ориентиране. Тези базисни посоки за развитие на образователната система са разглеждани чрез наблюдение на частно-научното учебно съдържание, спецификата на администрирането и произтичащите от това проблеми, зависимостта на процеса на интегриране от цялостния процес на обучението в системата. Потвърждаващи или отхвърлящи

теоретичните констатации са участниците в процеса, пряко зависимите от неговото развитие: учители, ученици, студенти от направление педагогика. Отношението към тяхното мнение е равнопоставено и значимо за изследователските изводи и препоръки. Прави впечатление, че описаните иновации, като например етапите на въвеждане и приемане на дигитализацията на процеса и произтичащата от това дигитална грамотност, са на практика добре подготвени процеси в миналото, в условията на традицията, което ги прави възможни. Парадоксалното е по-скоро в начина, по който се осмисля тяхното иновативно съдържание – а именно откъсването от корена на предпоставките за него. Това е по отношение на дигиталната грамотност, която е предшествана от електронната информация на медиите. По отношение на индивидуалната работа, която е стара колкото и самия акт на ученето, се извежда като основен подход при приобщаващото образование. В монографията липсва по-смелият извод, който обяснява тези парадокси.

Такъв е подходът в колективната монография „Практическата подготовка на студентите от направление „Педагогика“. Изведените противоречия при организирането и реализирането на педагогическата практика на студентите са базисни и продължаващи и в днешния ден. Едното от противоречията, е представено по отношение на разбирането от участниците в дейността на нормативните текстове. Оказва се, че дейностите се осъществяват без да се осмислят административните постановки и по тази причина и ролите не се осмислят в тяхната социална и професионална същност. Това води до извода, че практическата подготовка е по-скоро подчинена на „дефицитарния“ „урокоцентричен“ модел на организиране и реализиране на процеса на обучението. С това още в зародиша на педагогическата подготовка се задават и формират умения, които по-късно оказват влияние на ефективността на процеса на обучение.

Работата в екип в международно изследване, което е представено в „Диагностика на грамотността“ разширява изследователската гледна точка. Националните особености на грамотността се търсят в сравнителен план.

Доц. д-р Е. Евгениева прави няколко международни сравнителни изследвания и със своите докторанти. В „Basic training and professional qualifications of teachers in Bulgaria and Turkey: a comparative study. Hacettepe

University journal of education“ се представят възгледите на студентите от български и турски университети по проблемите на приобщаването. Прави се анализ на културните различия за това.

Не на последно място може да се отбележи и интересът, който кандидатката има по отношение на изследване на отделни педагогически техники или работа с различни групи деца и ученици. Прави анализ на използване на арттехники при деца със слухови проблеми и множество увреждания в публикациите „Деца със слухови нарушения и техните съученици в масовото училище“ и „Деца с множество увреждания при водещо зрително затруднение“, публикувани в: „Нашият опит. Арттехники за работа с деца със специални образователни потребности“ на театър „Цвете“.

В цялостната научна продукция на доц. д-р Евгениева се наблюдава целенасоченост и ангажираност с проблемите на процеса на обучение и реализирането в него на процеса на приобщаване. Прави впечатление непрекъснатото търсене на взаимодействие между общообразователни тенденции и тенденциите в специалната педагогика, на основание на които да открие възможностите за тяхното вписване едни в други.

4. Характеристика и оценка на преподавателската дейност на кандидатката

Оценка на учебно-педагогическа дейност на кандидатката.

Преподавателската дейност заема значително място в професионалната реализация на доц. д-р Емилия Евгениева. От представените справки се вижда, че значителна част от времето ѝ е ангажирано с работа със студенти в трите етапа: бакалаври, магистри докторанти. Основните области на преподаване са както в научните ѝ изследвания – езиково обучение, приобщаване и мениджмънт на процесите на обучение, професионална подготовка. Ангажираността ѝ е в двете специалности на катедрата по Специална педагогика и логопедия.

Представената информация за преподавателската дейност от кандидатката доказва, че тенденцията, която беше очертана в изследователската ѝ работа се повтаря и тук. Първото, което може да бъде отбелязано, че дисциплините, които води в трите етапа на висше образование, покриват широка палитра от компетентности, които се формират у бъдещите специалисти. Това са частно езиковите

проблеми, които се разглеждат при подготовката на специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. Проблемите, свързани с организирането и провеждането на учебна работа, както и проблеми свързани с оценката и самооценката, която трябва да умеят да правят бъдещите педагогически специалисти.

Доц. Евгениева проявява сериозна активност и в организирането и ръководенето на магистърската програма по Специална педагогика. В условията на непрекъснато променяща се организация на приобщаването на деца и ученици със специални образователни потребности се налага непрекъснато допълване и реорганизиране на подготовката на магистри. Известно е, че обучението в магистърски програма дава възможност в системата да се набавят специалисти с качества и компетентности, които да отговарят на последните промени. В този контекст магистърската програма по Специална педагогика е администрирана динамично. Например, по проект BG051PO001-4.3.04/0011 „Повишаване на капацитета на академичния състав от педагогическите специалности на Софийски университет в проектиране, провеждане и осигуряване на качествено електронно дистанционно обучение“ магистърската програма е попълнена с електронни ресурси, което улеснява значително работата на екипът от преподаватели.

Доц. Евгениева работи по налагащото се дистанционно обучение и преодоляване на проблемите с авторството на представяните на учебните задачи от студентите, чрез участието си в проект TeSLA - An Adaptive Trust-based e-assessment System for Learning, 2016-2019 TeSLA - An Adaptive Trust-based e-assessment System for Learning, Horizon 2020 Project, като пилотен преподавател. По този начин студентите са запознати с проблемите, свързани с антиплагиатската политика и начина на решаването в електронните платформи, с които доц. Евгениева е имала часове през учебните 2015-2018 години.

Важен момент от развитието на преподавателската активност на доц. Евгениева е работата по проекти, които са свързани с обучението на учители и наблюдаването на иновативните практики в системата на образование, които в материалите по конкурса са само 4, а в справката в Авторите са 24. Непрекъснатата връзка с практиката от различни преподавателски и експертни позиции дава възможност в непосредствената преподавателска работа да се представят основните

тенденции на системата и да се повиши качеството в подготовката на педагогическите специалисти.

Не на последно място бих искал да обърна внимание на обучението на докторанти и извеждането им до успешна защита.

5. Съдържателен анализ на научните и научно-приложните постижения на кандидата съдържащи се в материалите за участие в конкурса

6. Критични бележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки към представените документи и трудове.

7. Лични впечатления за кандидата

Познавам доц. Евгениева повече от 10 години, както покрай магистърските програми на чужд език, така и покрай работата ни, свързана с развиването на докторантското училище към ФНОИ.

От представените документи и от преки лични впечатления съм убеден, че кандидатът е опитен изследовател, преподавател и организатор.

Умее да работи в екип така че направените по-горе констатации са основани и на преки лични впечатления, а не само по документи.

Мога да обобщя, че впечатленията ми са изцяло положителни и правя препоръката по-долу без резерви.

8. Заключение за кандидатурата

След като се запознах с представените в конкурса материали и научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, **потвърждавам**, че научните постижения отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане от кандидата на академичната длъжност „професор“ в научната област и професионално направление на конкурса. В частност кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Давам своята **положителна** оценка на кандидатурата.

II. ОБЩО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на гореизложеното, **препоръчвам** на научното жури да предложи на компетентния орган по избора на Факултет по науки за образованието и изкуствата при СУ „Св. Климент Охридски“ да избере доц. д-р Емилия Евгениева Хинкова да заеме академичната длъжност „професор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

14.09. 2020 г.
фиров

Изготвил рецензията: доц. Дпн Милен Зам-